

Samenwerken loont • deel 1

In een wereld waarin alles steeds grootschaliger wordt, kan het interessant zijn om dingen samen met anderen te gaan doen. In deze reeks willen we in een achttal bijdragen op diverse aspecten van het coöperatief werken ingaan.

© SHUTTERSTOCK.COM

Samenwerken kan de wereld veranderen

Een tijdje geleden organiseerde Cera een studienamiddag rond coöperaties. Daarbij werden veel aandachtspunten van het 'ondernemen samen met anderen' onderzocht. In dit eerste deel van een reeks van acht artikels willen we het hebben over 'hoe burgers de samenleving kunnen veranderen door samen te ondernemen'.

Bart Vleeschouwers

Door de eeuwen heen verenigden mensen zich overal ter wereld om samen dingen te gaan doen die niet door de bedrijfsweld of de overheid werden aangepakt. Zo ontstonden er de laatste jaren in Vlaanderen tientallen coöperaties rond hernieuwbare energieproductie, korte ketens inzake voeding (direct van producent naar consument) ... Daarbij willen al deze initiatiefnemers vanuit hun overtuiging met gelijkgezinden zaken realiseren die anders verrewensdromen zouden blijven. Daarmee zetten ze ook bij de overheid en in de

bedrijfsweld processen in gang die anders niet of pas veel later zouden gebeurd zijn.

Hernieuwbare energie

Vlaanderen telt tientallen lokale en regionale energiecoöperaties die samen hernieuwbare energie produceren en in enkele gevallen ook leveren aan hun coöperanten. Dat dit heel wat praktische en juridische problemen stelt, leidt er dan op zijn beurt toe dat de wetgever aanpassingen in de wetgeving moet aanbrenge. De grote energieproducenten worden door deze ini-

tiatieven gedwongen om ook een aanbod aan groene energie uit te bouwen. Niet slecht voor enkele gedreven burgers!

Door samen te werken en hun financiële middelen samen te leggen, kunnen individuele burgers zaken ondernemen die voor een individu nooit zouden kunnen. Je begint niet snel zelf met een windturbine als je weet dat die al snel minstens 3 miljoen euro kost. Daar komt dan nog al het studiewerk bij, de administratieve lijdensweg om aan vergunningen te geraken en er moet een regeling voor het gebruik van de grond komen. Maar de bestaande burgercoöperatieven die hierin al gelukt zijn, bewijzen dat het kan. Toch moet het echt niet altijd grootschalig zijn. Zo heb je coöperaties die samen een klein warmtenetwerk hebben aangelegd of zonnepanelen hebben geïnstalleerd op het dak van een kerk of een school. Het wordt ingewikkelder als je elektriciteit

wil verkopen. Dan moet je steeds over het officiële net, want zelf een elektriciteitsnet aanleggen is in de huidige stand van de wetgeving niet mogelijk. Gelukkig is er verandering op komst.

Andere coöperaties

De creativiteit van ondernemende burgers gaat veel verder. Zo organiseren steeds meer groepen zich rond de productie en distributie van voedingsmiddelen, het gedeeld gebruik van vervoermiddelen, samenwonen, water- en groenbeheer, ontmoetingsmogelijkheden, zorg voor de zwakkeren ...

Professionalisering

In het begin is het misschien nog haalbaar om de werking samen met de andere initiatiefnemers in handen te houden, maar op een gegeven ogenblik kan wat klein begonnen is, zodanig groot worden dat het nodig wordt om te professionaliseren. De weg van idee tot realisatie doorloopt meestal een proces. Duidelijk formuleren wat het gemeenschappelijk doel is (je missie), de aanpak vorm geven, genoeg medestanders en eventueel ook financiële middelen vinden, sensibiliseren en groep vormen: het gebeurt vaak onder vzw-statuut. Eens het idee 'in productie gaat', wordt het menens en moet je de vraag stellen of de vzw de juiste structuur blijft. Zeker eens er moet worden geïnvesteerd, is de coöperatieve vennootschap (cv) voor een doelgerichte onderneming vaak de meest logische vennootschapsvorm die in het verlengde van de vzw ligt. Het kleine samenwerkingsverband groeit daarbij

uit tot een echte (coöperatieve) onderneming. Zorg er dan voor dat het bedrijf goed georganiseerd is, een duidelijk missie heeft en degelijke spelregels (statuten). Laat je in dat proces begeleiden door gespecialiseerde diensten, zoals de coöperatiebegeleiding van Cera.

Rol van de overheid

Voor veel initiatieven in de coöperatieve sfeer is het belangrijk dat de overheid – in de eerste plaats de lokale – er op een positieve manier tegenaan kijkt. Want het is de overheid die veel zaken mogelijk helpt maken, stimuleert of toelaat. Vaak hebben plaatselijke besturen ook een beter zicht op wie waarmee bezig is. Zij kunnen mensen samenbrengen, logistieke steun bieden bij opstartende groepen en hen begeleiden naar de juiste instanties en loketten.

Zo heeft een gemeentebestuur er misschien wel belang bij dat lokale CSA-groepen ontstaan of dat de inwoners samen zorgen voor meer hernieuwbare energieproductie. Ook initiatieven die misschien minder opbrengstgedreven zijn, kunnen interessante effecten hebben. Welk gemeentebestuur is er tegen dat er in diverse buurten centra ontstaan waar mensen elkaar kunnen ontmoeten in een losse, aangename sfeer? Maar dit werkt ook in de andere richting. Groepsinitiatieven (vzw of cv) kunnen een gemeentebestuur ook beïnvloeden in een bepaalde richting. Daarom hebben samenwerkende burgers er alle belang bij om hun gemeente te betrekken bij hun onderneming. ■

Anne-Marie Vangeenberghe

innovatieconsulent Coöperatief ondernemen
anne-marie.vangeenberghe@innovatiesteunpunt.be

Burgerinitiatieven bieden kansen

In een 'buurtpunt' vind je vaak een assortiment van hoeveproducten. Ze versterken de lokale uitstraling van land- en tuinbouwers. Energiecoöperaties investeren in zonnepanelen, vervangen TL- door ledlampen ... en zetten zo in op groene energieproductie én minder energiegebruik. Denk je na over zo'n investering en zoek je compagnons? Het Innovatiesteunpunt wijst je graag de weg naar een burgercoöperatie uit jouw buurt. De innovatieconsulenten dragen naast financiële middelen vaak ook kennis en expertise aan. Overweeg ook eens om te gaan samenwerken rond het gebruik van water. Het water dat een ander te veel heeft, kan jou door droge maanden helpen. En in het kader van voedselstrategieën en klimaatneutrale steden ontstaan diverse lokale initiatieven waarin je als land- of tuinbouwer een rol kan spelen. Hou daarom je ogen en oren open. Je weet nooit wat er allemaal mogelijk is.

“Overweeg eens om samen te werken rond het gebruik van water.”

Wat is een coöperatie?

Een coöperatie is een autonome organisatie van personen die zich vrijwillig verenigen rond hun gemeenschappelijke economische, sociale en culturele behoeften en ambities behartigen door middel van een onderneming waarvan ze samen eigenaar zijn en die ze democratisch controleren.